

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਦਾ ਅਧਿਭੇਨ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਓ (ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1-7)

ਸਿਰ ਕਚਕੌਲ ਬਨਾ ਹੱਥ ਲੀਤਾ,
ਪੜ੍ਹਿਆ ਦੁਆਰੇ ਫਿਰਿਆ।
ਦਰਦਰ ਦੇ ਟੁਕ ਮੰਗ ਮੰਗ ਪਾਏ,
ਤੁੰਨ ਤੁੰਨ ਕੇ ਇਹ ਭਰਿਆ।
ਭਰਿਆ ਵੇਖ ਅਫ਼ਰਿਆ ਮੈਂ ਸਾ,
ਜਾਣਾਂ ਪੰਡਤ ਹੋਇਆ,
ਉੱਚਾ ਹੋ ਹੋ ਟੂਰਿਆ।
ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਹ ਕਚਕੌਲ ਲੈ ਗਿਆ,
ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਮੁਹਰੇ ਪਰਿਆ।
ਚੁਠ ਚੁਠ ਕਰ ਉਸ ਉਲਟਾਇਆ,
ਖਾਲੀ ਸਾਰਾ ਕਰਿਆ।
ਮਲ ਮਲ ਕੇ ਫਿਰ ਪੋਤਾ ਇਸ ਨੂੰ,
ਮੈਲ ਇਲਮ ਦੀ ਲਾਹੀ,
ਦੇਖੋ ਇਹ ਕਚਕੌਲ ਲਿਸ਼ਕਿਆ,
ਕੰਵਲ ਵਾਂਗ ਫੇਰ ਖਿੜਿਆ।

1.	ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ ਕੌਣ ਹੈ?	(A) ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ	(B) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	(C) ਪ੍ਰ. ਪੁਰਨ ਸਿੰਘ	(D) ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ
2.	ਉਪਰੋਕਤ ਕਵਿਤਾ ਅਨੁਸਾਰ 'ਇਲਮ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?	(A) ਗਿਆਨ	(B) ਜਾਣ	(C) ਇਲਜ਼ਾਮ	(D) ਕੁਹਾਨੀਅਤ
3.	'ਚੁਠ ਚੁਠ' ਅਤੇ 'ਮਲ ਮਲ' ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਅਲੰਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ?	(A) ਰੂਪਕ	(B) ਅਤਿਕਥਨੀ	(C) ਅਨੁਪ੍ਰਸ਼	(D) ਦਿਸ਼ਟਾਂਤ
4.	ਉਪਰੋਕਤ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਮੰਤਵ ਦਸੇ ?	(A) ਕਚਕੌਲ ਨੂੰ ਲਿਸ਼ਕਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।	(B) ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ।	(C) ਨੇਕ ਕੰਮ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਚਰਿਤਰ ਨੂੰ ਫੇਕੇ ਇਲਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।	(D) ਰੂਪੇ
5.	ਕਚਕੌਲ ਕਿਵੇਂ ਲਿਸ਼ਕਾਇਆ ਗਿਆ ?	(A) ਪਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰ ਨਾਲ	(B) ਕੱਚੇ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਧੋਕੇ	(C) ਸੋਹਣੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ	(D) ਗੁਰੂ
6.	ਕਵਿਤਾ ਵਿਚਲੇ 'ਮੁਰਸ਼ਿਦ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ?	(A) ਮੁਰੀਦ	(B) ਮੁਰਦਾ	(C) ਚੇਲਾ	(D) ਚੇਲਾ
7.	ਕਵਿਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ:-	(A) ਅਮਲ ਇਲਮ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।	(B) ਇਲਮ ਅਮਲ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।	(C) ਇਲਮ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।	(D) ਅਮਲ ਦੀ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ।

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਵਾਰਤਕ ਟੁੱਕੜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ - (ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8-15)

ਅੱਜ ਤੋਂ ਚਾਲੀ - ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਲੋਕ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਨੌਟਕੀਆਂ, ਰਾਸਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡ ਕੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਛਟਾਪੁ, ਅੱਡੀ-ਟੱਪਾ, ਗੀਟੇ ਖੇਡਣਾ ਆਦਿ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਖੇਡਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸੀ ਖੇਡਾਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਿਰੋਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਣ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਰਾਉਂਡ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਣ ਵਾਸਤੇ ਕੰਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਨਿਯਮ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। 'ਪੀਲ-ਪਲੰਘੜਾ' ਖੇਡ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਇੰਡਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਡ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਡੇਰੇ, ਟਿੱਲੇ ਜਾਂ ਪਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦਰੱਖਤ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੋਣ। ਇਸ ਖੇਡ ਲਈ ਦਸ ਕੁ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਖੇਡ ਲਈ ਉਹ ਦਰੱਖਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਥੱਲੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਝੁਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣ, ਜਿਵੇਂ- ਪਿੱਪਲ, ਬੋਹੜ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਇਸ ਖੇਡ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਲਾਹੌਰੰਦ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 'ਕੋਟਲਾ' ਛਪਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਕੁਝ ਬੱਚੇ ਇਕ ਗੋਲ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਮੀਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਵੱਟ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੱਚੇ ਇਕ ਗੋਲ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਡ ਵਿਚ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਬੰਦਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਦਸ ਕੋਰੜਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗੋਲ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੱਠੂ ਕਰਨਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦੇਸੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਟੋਲੀਆਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਕੁ ਖਿਡਾਰੀ ਇਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇਡ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਿੱਠੂ ਕਰਨਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦੇਸੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਟੋਲੀਆਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਖੇਡ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕ ਗੋਂਦ ਅਤੇ ਸੱਤ ਅੱਠ ਤੌੜੀ ਦੇ ਬਣੇ ਠੀਕਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਖੇਡ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਡ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਦਿਮਾਰੀ ਚੁਸਤੀ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਆਲਸੀ ਬੰਦੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਸੀ ਖੇਡਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ- ਰੰਗ ਲੱਭਣਾ, ਅੱਡਾ-ਬੱਡਾ, ਬਾਂਦਰ ਕਿੱਲਾ, ਕੱਦੂਆਂ ਦੀ ਵੇਲ, ਘੋੜੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ, ਚਿੜੀ ਫੜਨੀ, ਕਿੱਕਲੀ,

ਲੀਕਾਂ ਵਾਹੁਣੀਆਂ, ਰੋੜੇ ਖੇਡਣੇ ਆਦਿ। ਪਰੰਪਰਾ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਹੁਣ ਅਲੋਪ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਤਰ- ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਗਾਭਗ ਹੋਂਦ ਹੀ ਗਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਂ ਅੰਤਰ- ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ; ਜਿਵੇਂ- 'ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ' ਪਿੱਤੇ-ਖੁੰਡੀ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਨਿੱਕਲੀ ਹੈ, 'ਗੁੱਲੀ ਫੁੰਡਾ' ਦੀ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਕਟ ਉਪਜੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਟੀ.ਵੀ. ਹੈ। ਟੀ.ਵੀ. ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਅੰਦਰੀਂ ਡੱਕ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਟੀ.ਵੀ. ਦੇਖਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਠੀ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਆਤਾ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਗਰੁਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

8.	ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਰਤਕ ਅਨੁਸਾਰ 'ਦੇਸੀ ਖੇਡਾ' ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ (A) ਇੱਕੇ ਹੀ ਮੁਹੱਲੇ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ (B) ਇੱਕੇ ਹੀ ਪਿੱਛੇ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ	(A) ਇੱਕੇ ਹੀ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ (D) ਇੱਕੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ		
9.	'ਲਾਹੌਰੈਂਦਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ? (A) ਲਾਹਾ ਕੱਢਣਾ (C) ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ	(A) ਲਾਹੂ ਕੱਢਣਾ (D) ਮੰਦਦ ਕਰਨੀ		
10.	ਪਹਿਲੇ ਲੋਕ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਸਨ? (A) ਖਾ-ਪੀ ਕੇ (C) ਵਿਹਲੇ ਰਹਿ ਕੇ	(A) ਰਾਸਾਂ-ਨੂਟਕੀਆਂ ਰਾਹੀਂ (D) ਤੁਰ ਫਿਰ ਕੇ		
11.	'ਪੀਲ-ਪਲੰਘੜਾ ਖੇਡ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਥਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? (A) ਗਲੌੰਆਂ ਜਾਂ ਮੁਹੱਲੇ (C) ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ	(A) ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਝੂੰਡ (D) ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ		
12.	'ਕੋਟਲਾ ਛਪਾਕੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਕਿਨੇ ਖਿਡਾਰੀ ਵਧੀਆ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇਡ ਸਕਦੇ ਹਨ? (A) ਪੰਜ ਕੁ (C) ਚਾਰ ਕੁ	(B) ਤਿੰਨ ਕੁ (D) ਦੱਸ ਕੁ		
13.	'ਕੁੜੀ ਦਾ ਪੁਲਿੰਗ ਚੁਣ੍ਹੇ (A) ਗੱਭਰੂ (C) ਬੱਚਾ	(B) ਲੜਕਾ (D) ਮੁੰਡਾ		
14.	'ਕਦੀ-ਕਦੀ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਵਿਸਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ? (A) ਕਾਮੇਦੀ (C) ਵਿਸਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ	(A) ਜੀੜਨੀ ਦੀ (D) ਬਿੰਦੀ ਕਾਮੇਦੀ		
	'ਕ੍ਰੂਕਟਦੀ ਖੇਡ' ਕਿਹੜੀ ਦੇਸੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਨਿਵਲੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ? (A) ਗੁੱਲੀ-ਛੰਡਾ (C) ਪਿੱਠੂ ਕਰਨਾ	(B) ਕੋਟਲਾ ਛਪਾਕੀ (D) ਪੀਲ-ਪਲੰਘੜਾ		
	'ਪੁਆਧੀ' ਦਾ ਖੇਤਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? (A) ਰੋਪੜ, ਮੋਹਾਲੀ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ (C) ਜਲੰਧਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	(B) ਲੁਧਿਆਣਾ, ਬਾਣੀਂਡਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ (D) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਪਠਾਨਕੋਟ		
	ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਲਗਾਖਰ ਦੱਸੋ:- (A) ਬਿੰਦੀ, ਟਿੱਪੀ ਤੇ ਅੱਧਕ (C) ਬਿੰਦੀ, ਅੱਧਕ ਤੇ ਸਵਰ	(B) ਟਿੱਪੀ, ਬਿੰਦੀ ਤੇ ਸਵਰ (D) ਟਿੱਪੀ, ਬਿੰਦੀ ਤੇ ਵਿਅੰਜਨ		
	ਜੇ ਉਹ ਮੇਰੇ _____ ਆਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਤ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। (A) ਇੜਕੇ (C) ਅੜੀਕੇ	(B) ਇੱਡਕੇ (D) ਅੜਿੱਕੇ		
	ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੂਹਰਾਵੇਂ ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣ੍ਹੇ:- (A) ਝੱਟ - ਪੱਟ	(B) ਆਸੇ - ਪਾਸੇ	(A) ਹੱਥੋਂ ਹੱਥੀਂ	(D) ਹਾਲ ਚਾਲ
	ਅਗੇਤਰ ਲੱਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਵਰਗ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? (A) ਗੁਰਮੁਖ, ਗੁਰਮਤਿ, ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ, ਗੁਰਗੱਦੀ	(B) ਅਨਾਰ, ਅਮਰੂਦ, ਅਦਰਕ, ਅਕਲ		
	(C) ਪਰਸਾਦ, ਪਰਮਾਰਥ, ਪਰਮਵੀਰ, ਪਨਾਹ	(D) ਕੌਲੀ, ਕੌਲ, ਕੌਲਾਹਲ, ਕੜਾਹੀ		
	ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਕ ਵਿਚ 'ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ' ਕਿਹੜਾ ਪੜਨਾਂਵ ਹੈ? (A) ਨਿਸ਼ਚੇ ਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ	(B) ਪੁਰਖ ਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ		
	(C) ਪੂਸ਼ਨ ਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ	(D) ਅਨਿਸ਼ਚੇ ਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ		
	'ਖੁੰਭ ਠੰਪਣੀ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ:- (A) ਚੁਗਲੀ ਕਰਨੀ	(B) ਆਕੜ ਭੰਨਣੀ		
	(C) ਤਰੱਕੀ ਕਰਨੀ	(D) ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ		

23.	ਸ਼ਾਮ, ਸ਼ਵੇਰੇ, ਦੁਪਹਿਰੇ _____ ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਕਿਸਮ ਹੈ?	(A) ਕਾਲ ਵਾਚਕ ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ (C) ਸਥਾਨ ਵਾਚਕ ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ (D) ਪਰਿਮਾਣ ਵਾਚਕ ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ
24.	ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਵਰਗ ਹਸਵ ਸਵਰ ਹੈ?	(A) ਅ, ਈ, ਉ (C) ਆ, ਆ, ਅ (D) ਇ, ਈ, ਉ
25.	ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਮੁਰਧਨੀ ਪੁਨੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?	(B) ਟ, ਡ, ਭ, ਤ (D) ਟ, ਨ, ਪ, ਮ
26.	(A) ਇਸ ਨਾਲ ਅਰਥ ਸਮਝ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। (C) ਇਸ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕਦੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?	(B) ਸਿਖਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਸੁਣਨ ਯੋਗਤਾ ਪਰਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (D) ਇਸ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਦੀ ਗਤੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
27.	(A) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਣ ਲਈ (C) ਖੁਸ਼ੀ, ਗਮੀ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:-	(B) ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ (D) ਵਾਕ ਵਿਚ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ
28.	(A) ਵਾਚਨ, ਵਿਆਕਰਣ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਸਿੱਖਿ ਸਕਦੇ ਹਨ (C) ਪਾਠ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ	(B) ਪੁਸਤਕ ਆਪ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ (D) ਪ੍ਰੋਥਿਆ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ
29.	(A) ਨਿਰੰਧਾਰਤਮਕ ਪ੍ਰੋਥਿਆ ਵਿਧੀ (C) ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰੋਥਿਆ ਵਿਧੀ	(B) ਲਾਈਟਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰੋਥਿਆ ਵਿਧੀ (D) ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰੋਥਿਆ ਵਿਧੀ
30.	(A) ਸੁਣਨਾ, ਬੋਲਣਾ, ਵਾਚਨ, ਲਿਖਣਾ (C) ਵਾਚਨ, ਸੁਣਨਾ, ਲਿਖਣਾ, ਬੋਲਣਾ ✗	(B) ਬੋਲਣਾ, ਲਿਖਣਾ, ਵਾਚਨ, ਸੁਣਨਾ ✗ (D) ਬੋਲਣਾ, ਵਾਚਨ, ਸੁਣਨਾ, ਲਿਖਣਾ
31.	Which of the following represents the concept of development?/ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ?	(A) Quantitative changes in the organism/ ਜੀਵ ਵਿਚ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ (C) Quantitative and qualitative changes in the organism/ ਜੀਵ ਵਿਚ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਅਤੇ ਗੁਣਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ
32.	The ability to reason and logically combine relationships is called _____./ ਤਰਕ ਅਤੇ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ _____।	(B) Qualitative changes in the organism/ ਜੀਵ ਵਿਚ ਗੁਣਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ (D) Increase in height/ ਉਚਾਈ ਵਿਚ ਵਾਧਾ
33.	(A) Transitivity/ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ (C) Centration/ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ✗	(B) Seriation/ ਕੁਮਖੱਤਾ (D) Conservation/ ਸੰਭਾਲ ✗
	The upper limit of Vygotsky's concept of the Zone of Proximal Development represents/ ਵਿਗੋਟਸਕੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਸੀਮਾ ਪ੍ਰੈਕਸੀਮਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਦਾ ਜ਼ੋਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ:	(B) Level of additional responsibility the child can accept with the assistance of More Knowledgeable Ones./ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਬੱਚਾ ਵਧੇਰੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
	(A) Level of skills reached by a child working independently./ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਦੁਆਰਾ ਹੁਨਰਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰ (C) Difference between work performed independently and with assistance/ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਵਿਚਕਾਰ	(D) Level of skills that are beyond the potential of the child even if support is extended./ ਹੁਨਰਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰ ਜੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਤਾਵੇਂ ਸਹਾਇਤਾ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇ।

34.	<p>Manan sees Jay takes Om's pencil. Soon afterward, he sees Om retaliate by taking Jay's pen. Manan does not report these incidents to the teacher as they involve equal exchanges. Which stage of Kohlberg's moral development theory has Manan reached?/ ਮਨਨ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ, ਓਮ ਦੀ ਪੈਨਸਿਲ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਲਦੀ ਬਾਅਦ ਉਹ ਓਮ ਨੂੰ ਜੈ ਦਾ ਪੈਨ ਲੈ ਕੇ ਬਦਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਮਨਨ ਇਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਬਚਾਅ ਦਾ ਆਦਾਨਪ੍ਰਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।</p> <p>ਮਨਨ ਕੋਹਲਬਰਗ ਦੇ ਨੈਤਿਕ ਵਿਕਾਸ ਸਿਧਾਤ ਦੇ ਕਿਸ ਪੜਾਅ ਤੇ</p>		
	(A) Stage 1/ ਪੜਾਅ 1	(B) Stage 2/ ਪੜਾਅ 2	
	(C) Stage 3/ ਪੜਾਅ 3	(D) Stage 4/ ਪੜਾਅ 4	
35.	<p>Following represents the three criteria that characterize the children who are gifted as described by Ellen Winner except/ ਐਲਨ ਵਿਨਰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਦਾਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ:</p>		
	(A) Precocity/ ਪ੍ਰੈਕੋਸੀਟੀ	(B) Marching to their own drummer/ ਮਾਰਚਿੰਗ ਟੂ ਦੇਅਰ ਉਨ ਡਰਮਰ	
	(C) High emotional stability/ ਲੋਈ ਈਮੇਸ਼ਨਲ ਸਟੇਬਿਲਟੀ	(D) A passion to master/ ਏ ਪੈਸ਼ਨ ਟੂ ਮਾਸਟਰ	
36.	<p>_____ are broad categories that reflect impressions and beliefs about the appropriate behaviour for females and males./ ਜੇ ਐਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਤਾਵ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।</p>		
	(A) Gender stereotyping/ ਲਿੰਗ ਸਟੀਰੀਓਟਾਈਪਿੰਗ	(B) Gender views/ ਲਿੰਗ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ	
	(C) Gender roles/ ਲਿੰਗ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ	(D) Gender Bias/ ਲਿੰਗ ਪੱਖਪਾਤ	
37.	<p>According to which forms of learning, the consequences of behaviour produce changes in the probability that the behaviour will occur?/ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ?</p>		
	(A) Classical conditioning learning/ ਕਲਾਸੀਕਲ ਕੰਡੀਸ਼ਨਿੰਗ ਸਿੱਖਲਾਈ	(B) Operant conditioning learning/ ਓਪਰੈਟ ਕੰਡੀਸ਼ਨਿੰਗ ਸਿੱਖਲਾਈ	
	(C) Discovery learning/ ਖੋਜ ਸਿੱਖਲਾਈ	(D) Motivational learning/ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਸਿੱਖਲਾਈ	
38.	<p>The frequency of a response increases because it is followed by the removal of an aversive stimulus represents _____ as per the operant conditioning theory./ ਓਪਰੈਟ ਕੰਡੀਸ਼ਨਿੰਗ ਥਿਊਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ ਵਧਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਘਣਾਉਣੀ ਉਤੇਜਕ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦਾ ਹੈ _____।</p>		
	(A) Positive reinforcement/ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਮਜ਼ਬੂਤੀ	(B) Negative reinforcement/ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਮਜ਼ਬੂਤੀ	
	(C) Positive punishment/ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਜ਼ਾ	(D) Negative punishment/ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸਜ਼ਾ	
39.	<p>In _____, the concept of emotional intelligence was officially coined by _____. / ਵਿੱਚ _____ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ _____ ਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ।</p>		
	(A) 1995, Salovey and Smith/ 1995, ਸਲੋਵੈਂ ਅਤੇ ਸਮਿਥ	(B) 1990, Mayer and Griffin/ 1990, ਮੇਅਰ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਿਨ	
	(C) 1990, Salovey and Mayer/ 1990, ਸਲੋਵੈਂ ਅਤੇ ਮੇਅਰ	(D) 1992, Salovey and Eggen/ 1992, ਸਲੋਵੈਂ ਅਤੇ ਐਗਨ	
40.	<p>The weightage of formative assessment in continuous and comprehensive evaluation is/ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਭਾਰ ਹੈ:</p>		
	(A) 80%	(B) 50%	
	(C) 40%	(D) 60%	
	<p>Who gave symbolic interaction theory?/ ਸਿੰਬੋਲਿਕ ਇੰਟਰੈਕਸ਼ਨ ਥਿਊਰੀ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤੀ?</p>		
	(A) Emile Durkheim/ ਐਮਿਲ ਦੁਰਖਾਈਮ	(B) Karl Marx/ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ	
	(C) Robert Stolle/ ਰੈਬਰਟ ਸਟੋਲ	(D) Max Weber/ ਮੈਕਸ ਵੈਬਰ	

42.	Which of the following represents the big five classroom management strategies?/ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਪੰਜ ਵੱਡੀਆਂ ਕਲਾਸਰੂਮ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ?	(A) Engagement, Misbehaviour, Rules, Routine, Praise./ ਰੁਝੇਵੇਂਪਸੰਸਾ ,ਰੁਟੀਨ ,ਨਿਯਮ ,ਦੁਰਵਿਹਾਰ ,।	(B) Engagement, Punishment, Rules, Routine, Praise./ ਰੁਝੇਵੇਂਪਸੰਸਾ ,ਰੁਟੀਨ ,ਨਿਯਮ ,ਸਜ਼ਾ ,।
	(C) Engagement, Misbehaviour, Punishment, Routine, Praise./ ਸਮੂਲੀਅਤ ,ਸਜ਼ਾ ,ਦੁਰਵਿਹਾਰ ,ਪਸੰਸਾ ,ਰੁਟੀਨ।	(D) Punishment, Misbehaviour, Rules, Routine, Praise./ ਸਜ਼ਾਪਸੰਸਾ ,ਰੁਟੀਨ ,ਨਿਯਮ ,ਦੁਰਵਿਹਾਰ ,।	
43.	Raven's progressive Matrics test is a type of ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਹੈ।		/ ਰੇਵਨ ਦਾ ਪੁਗਤੀਸੀਲ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਟੈਸਟ ਦੀ
	(A) Verbal test/ ਜ਼ਬਾਨੀ ਟੈਸਟ	(B) Non-verbal group test/ ਗੈਰਮੈਂਖਿਕ ਸਮੂਹ ਟੈਸਟ-	
	(C) Individual verbal test/ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜ਼ਬਾਨੀ ਟੈਸਟ	(D) Verbal group test/ ਮੈਂਖਿਕ ਸਮੂਹ ਟੈਸਟ	
44.	Which of the following tools are used in formative assessment?/ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਟੂਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਟੂਲ ਫਾਰਮੇਟਿਵ ਅਸੈਸਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?		
	(A) Observation, Anecdotal records, written examination of end term/ ਨਿਰੀਖਣ ,ਬਿਰਤਾਂਤ ਰਿਕਾਰਡਾਂਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ,	(B) Observation, Anecdotal records, document analysis/ ਨਿਰੀਖਣ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ,ਅਖੇਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ,	
	(C) Debates, Projects, written examination of end term/ ਬਹਿਸਾਂਤਮ ਮਿਆਦ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ,ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ,ਪ੍ਰੀਖਿਆ	(D) Portfolio analysis, Quizzes, written examination of end term/ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣਾਂਤਮ ਮਿਆਦ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ,ਕਵਿਜ਼ ,ਪ੍ਰੀਖਿਆ	
45.	Sense training is empathized by whom?/ ਸੈਸ ਟ੍ਰੈਨਿੰਗ ਲਈ ਕਿਸ ਨੇ ਹਮਦਰਦੀ ਜਤਾਈ ਹੈ ?		
	(A) John Dewey/ ਜੈਨ ਡੇਵੀ	(B) Pestalozzi/ ਪੇਸਟਾਲੋਜੀ	(C) Montessori/ ਮੈਂਟੋਸਰੀ
	(D) Froebel/ ਫ੍ਰੋਬੇਲ		
46.	Information processing is most closely aligned with/ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰੈਸੈਸਿੰਗ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇਤ੍ਰਿਓ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ:		
	(A) Behaviourism/ ਵਿਵਹਾਰਵਾਦ	(B) Cognitive psychology/ ਬੋਧਾਤਮਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ	
	(C) Social Cognitive Theory/ ਸਮਾਜਿਕ ਬੋਧ ਸਿਧਾਂਤ	(D) Ecological theory/ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਿਧਾਂਤ	
47.	Robert Siegler presented the following three mechanisms to create changes in children's cognitive skills except/ ਰੋਬਰਟ ਸੀਗਲਰ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੋਧਾਤਮਕ ਹੁਨਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸਨੂੰ ਤਰਜ਼ੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ:		
	(A) Encoding/ ਏਨਕੋਡਿੰਗ	(B) Automaticity/ ਆਟੋਮੈਟਿਕਤਾ	
	(C) Strategy implementation/ ਰਣਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ	(D) Strategy construction/ ਰਣਨੀਤੀ ਉਸਾਰੀ	
48.	Using applied behaviour analysis in education results in all of the following except/ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਿਹੜੇ ਇਕ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ:		
	(A) Asking a child to reflect about undesirable behaviour/ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਣਚਾਹੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ	(B) Increasing desirable development/ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ	
	(C) Using prompts and shaping/ ਪ੍ਰੋਪਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਕਾਰ ਦੇਣਾ	(D) Decreasing undesirable behaviour/ ਅਣਚਾਹੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ	
49.	Which of the following is not the dimension of multicultural education?/ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਪ ਨਹੀਂ ਹੈ		
	(A) Content segregation/ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ	(B) Empowering school culture/ ਸਕੂਲੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ	
	(C) Prejudice reduction/ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਕਮੀ	(D) Knowledge construction/ ਗਿਆਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ	

50.	<p>The common emotional pattern of new born infant is/ ਨਵੇਂ ਜਨਮੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਆਮ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪੇਟਰਨ ਹੈ</p> <p>(A) Affection, anger, fear, joy, attention/ ਪਿਆਰ, ਧਿਆਨ, ਆਨੰਦ, ਛਰ, ਗੁੱਸਾ (B) Anger, fear, joy, curiosity/ ਗੁੱਸਾਉਤਸੁਕਤਾ, ਆਨੰਦ, ਛਰ, ਧਿਆਨ, ਉਤਸੁਕਤਾ (C) Love, anger, fear/ ਪਿਆਰਛਰ, ਗੁੱਸਾ, ਧਿਆਨ, ਆਨੰਦ, ਛਰ, ਗੁੱਸਾ (D) Anger, attention, curiosity/ ਗੁੱਸਾ, ਧਿਆਨ, ਉਤਸੁਕਤਾ</p>			
51.	<p>Who gave two factor theory of intelligence?/ ਥੁੱਪੀ ਦੀ ਦੇ ਕਾਰਕ ਬਿਉਰੀ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤੀ?</p> <p>(A) Spearman/ ਸਪੀਅਰ ਮੈਨ (B) Thurston/ ਥਰਸਟਨ (C) Guilford/ ਗਿਲਫੋਰਡ (D) Vernon/ ਵਰਨ</p>			
52.	<p>The concept of Mental age was firstly used by _____./ ਮੈਟਲ ਏਜ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ _____ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ।</p> <p>(A) Jensen/ ਜੇਨਸਨ (B) Guilford/ ਗਿਲਫੋਰਡ (C) Terman/ ਟਰਮਨ (D) Binet/ ਬਿਨੇਟ</p>			
53.	<p>Which of the following represents the social skills given by UNICEF, UNESCO and WHO?/ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਯੂਨੀਸੇਫ਼, ਯੂਨੈਸਕੋ ਅਤੇ ਡਬਲਯੂਨੂੰਏਚਓ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮਾਜਿਕ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ?</p> <p>(A) Empathy, critical thinking and social skills/ ਹਮਦਰਦੀ, ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹੁਨਰ (B) Critical thinking, emotional and social skills/ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹੁਨਰ (C) Thinking, emotional and social skills/ ਸੋਚ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹੁਨਰ (D) Self-awareness, emotional and social skills/ ਸਵੇ-ਜਾਗਰੂਕਤਾ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹੁਨਰ</p>			
54.	<p>Which of the following best represents Gender equality/ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ?</p> <p>(A) The process of being fair to women and men/ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (B) The ability to perceive existing gender differences and issues and to incorporate these into strategies and actions/ ਮੈਜ਼ੂਦਾ ਲਿੰਗ ਅੰਤਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ (C) The absence of discrimination on the basis of a person's sex in authority, opportunity, allocation of resources or beliefs, and access to services/ ਅਧਿਕਾਰਾਤਮਕ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਸਰੋਤਾਂ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੀ ਵੰਡ, ਮੈਕੇ, ਤੇ 'ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲਿੰਗ ਦੇ ਅਧਾਰ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਅਣਹੋਦ (D) Understanding that there are socially determined differences between men and women, and that these influences access to and control of resources/ ਇਹ ਸਮਝਣ ਕਿ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅੰਤਰ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਰੋਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ</p>			
55.	<p>Which of the following concept of development refers to the circumstances in which development is uneven across domains?/ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੰਕਲਪ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਡੋਮੇਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨ ਹੈ?</p> <p>(A) Spiral development/ ਸਪਾਇਰਲ ਵਿਕਾਸ (B) Splintered Development/ ਸਪਲਿੰਟਰਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ (C) Ladder development/ ਲੈਡਰ ਵਿਕਾਸ (D) Abnormal development/ ਅਬਨਾਰਮਲ ਵਿਕਾਸ</p>			
56.	<p>Who among the following used the term learning disability for the first time?/ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ?</p> <p>(A) Binet/ ਬਿਨੇਟ (B) Simon/ ਸਾਈਮਨ (C) Galton/ ਗਲਟਨ (D) Samuel kirk/ ਸੈਮੂਅਲ ਕਿਰਕ</p>			

57.	The full form of UNCRPD is _____ / UNCRPD ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ _____ / ਹੈ। (A) United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities/ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ (C) United Nations Centre for the Rights of Persons with disabilities/ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕੇਂਦਰ	(B) United Nations Convention in the Rights of Persons with disorder/ ਵਿਗਾੜ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ (D) United Nations conventions for the right preservation of disabled/ ਅਪਾਹਜਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਮੇਲਨ
58.	Match the following	
	Disability/ ਅਪਾਹਜਤਾ	Description/ ਵਰਣਨ
1	Dyslexia/ ਡਿਸਲੈਕਸੀਆ	Difficulty in Handwriting/ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ 2
2	Dysgraphia/ ਡਿਸਗ੍ਰਾਫੀਆ	a Arithmetic disorder/ ਅੰਕਗਣਿਤ ਵਿਕਾਰ ① b, a
3	Dyscalculia/ ਡਿਸਕਾਲਕੂਲੀਆ	b Difficulty with phonological skills/ ਧੁਨੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਚੁਨਰ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਕਲ
4.	Asperger's syndrome/ ਧੁਨੀ ਵਿਗਿਆਨ, ਚੁਨਰ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਕਲ	c Autism spectrum disorder/ ਐਟਿਜ਼ਮ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਡਿਸੰਬਾਰਡਰ
	(A) a, b, c (C) c, b, a	(B) c, a, b, d (D) b, a, c
59.	Language disorders represents significant impairments in a child's _____ / ਭਾਸਾ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਵਿਗਾੜਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ _____	
	(A) Receptive language articulation/ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਸਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵ	(B) Receptive language/ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਸਾ
	(C) Expressive language/ ਭਾਵਾਤਮਕ ਭਾਸਾ	(D) Receptive and expressive language/ ਗ੍ਰਹਿਣਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਭਾਵਪੂਰਤ ਭਾਸਾ
60.	The key element of collaboration between general and special education teachers is represented by/ ਅਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ	
	(A) Social model/ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਡਲ (C) Adaptive learning environment model/ ਅਨੁਕੂਲ ਸਿਖਲਾਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮਾਡਲ	(B) Full inclusion model/ ਪੂਰਾ ਸੰਮਿਲਨ ਮਾਡਲ (D) Bio-centric model/ ਜੀਵਕੇਂਦਰਿਤ ਮਾਡਲ-
	Read the passage carefully and answer the questions (61-67). Culture is the cultivation of a plant or garden, not the eradication of its roots, it is an understanding of the roots and seeds, their patient care and instructed nourishment. Culture is not knowledge, nor is it art, still less is its acquaintance with literature and art. By culture I mean first of all what the anthropologists mean; the way of life of a <u>particular people living together in one place</u> . That culture is made visible in their arts, in their social system, in their habits and customs, in their religion. It is an aggregate of customs, institutions, manners, standards, tastes, morals and beliefs. Now these are transmitted rather by the family than by the school, hence when family life fails to play its part, we must expect our culture to deteriorate.	
	It is a delusion to think that the maladies of the modern world can be put right by a system of instruction. On the contrary, universal education, by lowering standards, morals and tastes to a common denominator, and by sharpening the wits rather than disciplining character, tends to break down existing checks and balances. Education should be the drawing forth of potential values, it should not be the destruction of the safeguards that tradition places around young egos naturally inclined to willful and precarious flights.	
61.	The writer uses the term 'culture' to refer to: (A) the cultivation of a plant or garden by a community (C) the way of life of a particular people living together in one place	(B) one's acquisition of knowledge (D) one's acquaintance with literature and art

62.	The passage suggests that universal education: (A) is, in fact, aggravating the existing problems of the modern world (C) would prevent us from transmitting culture to the future generation	(B) is the solution to the problems in the modern world (D) would help retain the cultural values
63.	The culture of a community is said to deteriorate when: (A) there is a fall in its educational standards (C) there is universal education	(B) the family life fails to play its part (D) it adopts the modern system of instruction
64.	The culture of a community is transmitted: (A) more by school than the family (C) equally by both	(B) more by family than school (D) by the peer group
65.	According to the passage, education is: (A) the sharpening of wits (C) the substitution of old traditions with new ones	(B) tapping and encouraging the inherent values in man (D) the development of moral standards
66.	Which of the following is the antonym of the word 'eradication' in the passage? (A) removal (C) establishment	(B) elimination (D) abolition
67.	Which of the following is the synonym of the word 'delusion' in the passage? (A) fantasy (C) reality	(B) fact (D) actuality
<p>Read the following passage and answer the questions (68-75).</p> <p>In the early 1920's, settlers came to Alaska looking for gold. They travelled by boat to the coastal towns of Seward and Knik, and from there by land into the gold fields. The trail they used to travel inland is known today as the Iditarod Trail, one of the National Historic Trails designated by the Congress of the United States. The Iditarod Trail quickly became a major thoroughfare in Alaska, as the mail and supplies were carried across this trail. People also used it to get from place to place, including the priests, ministers, and judges who had to travel between villages. In the winter, the settlers' only means of travel down this trail was via dog sled. Once the gold rush ended, many gold-seekers went back to where they had come from, and suddenly there was much less travel on the Iditarod Trail. The introduction of the airplane in the late 1920's meant dog teams were no longer the standard mode of transportation, and of course with the airplane carrying the mail and supplies, there was less need for land travel in general. The final blow to the use of the dog teams was the appearance of snowmobiles. By the mid 1960's, most Alaskans didn't even know the Iditarod Trail existed, or that dog teams had played a crucial role in Alaska's early settlements. Dorothy G. Page, a self-made historian, recognized how few people knew about the former use of sled dogs as working animals and about the Iditarod Trail's role in Alaska's colourful history. To raise awareness about this aspect of Alaskan history, she came up with the idea to have a dog sled race over the Iditarod Trail. She presented her idea to an enthusiastic musher, as dog sled drivers are known, named Joe Redington, Sr. Soon the Pages and the Redingtons were working together to promote the idea of the Iditarod race. Many people worked to make the first Iditarod Trail Sled Dog Race a reality in 1967. The Aurora Dog Musers Club, along with men from the Adult Camp in Sutton, helped clear years of overgrowth from the first nine miles of the Iditarod Trail. To raise interest in the race, a \$25,000 purse was offered, with Joe Redington donating one acre of his land to help raise the funds. The short race, approximately 27 miles long, was put on a second time in 1969. After these first two successful races, the goal was to lengthen the race a little further to the ghost town of Iditarod by 1973. However in 1972, the U.S. Army reopened the trail as a winter exercise, and so in 1973, the decision was made to take the race all the way to the city of Nome—over 1,000 miles. There were many who believed it could not be done and that it was crazy to send a bunch of mushers out into the vast, uninhabited Alaskan wilderness. But the race went! 22 mushers finished that year, and to date over 400 people have completed it.</p>		
68.	The primary purpose of this passage is to: (A) recount the history of the Iditarod trail and the race that memorializes it (C) outline the circumstances that led to the establishment of the Iditarod Trail	(B) describe the obstacles involved in founding the Iditarod race (D) re-establish the important place of the Iditarod Trail in Alaska's history

69.	Based on information in the passage, it can be inferred that all of the following contributed to the disuse of the Iditarod Trail except: (A) more modern forms of transportation (C) highway routes to ghost towns		
	(B) depleted gold mines (D) reduced demand for land travel		
70.	As used in the passage, which is the best definition for mode? (A) formula (C) preference		
	(B) way (D) option		
71.	Based on information in the passage, it can be inferred that because the U.S. Army reopened the Iditarod Trail in 1972: (A) more people could compete in the Iditarod race (C) the trail was cleared all the way to Nome		
	(B) the mushers had to get permission from the U.S. Army to hold the race (D) the Iditarod race became a seasonal Army competition		
72.	According to the passage, the initial Iditarod race: (A) was funded through the sale of musher entrance fees (C) ended at the ghost town of Iditarod		
	(B) was founded by an advocate for Alaskan history (D) boasted a total of 400 entrants		
73.	As used in the passage, the phrase "self-made historian" implies that Dorothy G. Page: (A) was employed by the state to keep its dog sled history alive (C) had pursued the study of Alaska's history out of her own interest		
	(B) was determined to honour the glories of the gold rush in spite of her questionable credentials (D) had personally educated others about Alaska's history		
74.	Which of the following is the antonym of the word 'uninhabited' in the passage? (A) unoccupied (C) abandoned		
	(B) populated (D) deserted		
75.	Which of the following is the synonym of the word 'enthusiastic' in the passage? (A) inert (C) apathetic		
	(B) eager (D) uninterested		
76.	'Learning to speak a language is always the shortest road to learning to read and write it'. Which linguistic principle supports this statement? (A) Principle of imitation (C) Priorities of language skills		
	(B) The oral way (D) Give priority to sounds		
77.	What is the standard system with which one can represent pronunciation by means of standard alphabet for one sound called? (A) Phonetic Transcription (C) Phonetics		
	(B) Phonology (D) Received Pronunciation.		
78.	Which of the following is the immovable organ of speech? (A) Soft Palate (C) Lower Jaw		
	(B) Uvula (D) Teeth-Ridge		
79.	A good deal of emphasis should be laid on pronunciation drills in the first few years. This is important because: (A) A sound beginning in good speech prepares ground for better grasp of other language skills.		
	(B) It helps to achieve accuracy. (C) It makes the learner better adjusted in the English class.		
	(D) It helps in overcoming the difficulties posed by mother-tongue habit.		
80.	While teaching Grammar, Mrs. Kumar prefers to take up examples before the children draw their own conclusions from them. Which method does she follow? (A) Inductive Method (B) Functional Method		
	(C) Deductive Method (D) Structural Method		
81.	Which type of teaching provides strengthening of correct language habits after the incorrect habits have been broken? (A) Micro Teaching (B) Situational Teaching		
	(C) Remedial Teaching (D) Co-operative Teaching		
82.	It is through comprehension of structures that the listener understands the meaning. Which sub-skill of listening does this statement refer to? (A) Identification or decoding sounds (C) Identifying information		
	(B) Understanding syntactic patterns (D) Identifying emotional/attitudinal tone		

83.	Reading to locate a specific fact or idea rather than to get a general awareness of the text is called:			
	(A) Searching	(B) Scanning	(C) Skimming	(D) Interpreting
84.	As an English teacher, Mr. Singh wants to understand the nature and extent of language errors and their symptoms. What type of test should be employed?			
	(A) Oral tests	(B) Written tests	(C) Diagnostic tests	(D) Achievement tests
85.	Which of the following is not a principle of gradation of vocabulary?			
	(A) Usefulness	(B) Teachability	(C) Word Frequency	(D) Structural Value
86.	The smallest meaningful unit in the structure of a language is known as			
	(A) Word	(B) Sentence	(C) Phoneme	(D) Morpheme
87.	To enable the children to express their thoughts, emotions and feelings in lucid language, the teacher should train the students in:			
	(A) Creative writing	(B) Free writing		
	(C) Guided writing	(D) Controlled writing		
88.	Mrs. Kapoor focuses on detailed study of the text for through mastery of the language in her class. What type of reading is she undertaking?			
	(A) Intensive Reading	(B) Extensive Reading		
	(C) Silent Reading	(D) Reading Aloud		
89.	The children should be motivated to watch English movies/plays/programmes to develop:			
	(A) Writing Skill	(B) Speaking Skill		
	(C) Listening Skill	(D) Reading Skill		
90.	Which method follows the natural way of teaching English?			
	(A) Grammar-Translation method	(B) Direct method		
	(C) Bi-lingual method	(D) Structural method		

91.

Arrange the following steps in a sequential manner for the use of project method in teaching of social sciences?/ ਸਮਾਜ ਸਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੜਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਮਵਾਰ ਦੇਂਗ ਨਾਲ ਵਿਸਥਿਤ ਕਰੋ ?

- Recording of the project/ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ
- Evaluation of the project/ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਮੁਲਾਕਾਵਣ
- Planning of the project/ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ
- Choosing and purposing of the project/ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼
- Providing a situation/ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ
- Execution of the project/ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ

(A) (v), (iv), (iii), (vi), (ii), (i)

(B) (iv), (v), (iii), (vi), (ii), (i)

(C) (iii), (iv), (v), (vi), (ii), (i)

(D) (iii), (ii), (i), (iv), (vi), (v)

92.

Which among the following are *not* considered as primary sources in social sciences?/ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਸਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਰੋਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ :

(A) Artifacts/ ਕਲਾਕ੍ਰਿਤੀਆਂ

(B) Autobiographies/ ਸਾਹੈ-ਜੀਵਨੀ

(C) Letters or documents of agreement/ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਪੱਤਰ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

(D) Book reviews/ ਪੁਸਤਕ ਸਮੀਖਿਆਵਾਂ

93.

To compare the individual's performance with the set standard of performance irrespective of one's position in the group is referred to as...../ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਾਪਦੰਡ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ..... ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(A) Norm-referenced evaluation/ ਆਮ-ਸੰਦਰਭੀ ਮੁਲਾਕਾਵਣ

(B) Criterion referenced evaluation/ ਮਾਪਦੰਡ ਹਵਾਲਾ ਮੁਲਾਕਾਵਣ

(C) Summative evaluation/ ਸੰਖੇਪ ਮੁਲਾਕਾਵਣ

(D) Diagnostic evaluation/ ਡਾਇਗਨੋਸਟਿਕ ਮੁਲਾਕਾਵਣ

94.

Which among the following is not a feature of the Deductive method of teaching social sciences?/ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪੜਾਉਣ ਦੀ ਨਿਗਮਨ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ?

(A) One Proceeds from General To Particular/ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਕ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ

(B) One Proceeds from Abstract to Concrete./ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸੂਖਮ ਤੋਂ ਸਥਾਲ ਤੱਕ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ

(C) It encourages memorization of facts/ ਇਹ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ

(D) It encourages discovery and stimulates intellectual powers of the student./ ਇਹ ਖੇਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀਆਂ ਬੋਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

5.

Which evaluation technique is suitable for evaluating the behavioural outcomes of psychomotor domains?/ ਕਿਹੜੀ ਮੁਲਾਕਾਵਣ ਤਕਨੀਕ ਸਾਈਕੋਮੈਟਰ ਡੇਮੇਨ ਦੇ ਵਿਹਾਰਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਕਾਵਣ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁੱਕਵੀਂ ਹੈ ?

(A) Observational/ ਨਿਰੀਖਣਸ਼ੀਲ

(B) Interest inventories/ ਵਿਆਜ ਵਸਤੂਆਂ

(C) Discussions/ ਚਰਚਾਵਾਂ

(D) Symposium/ ਸਿੰਪੋਜ਼ੀਅਮ

5.

Arrange the following steps of construction of achievement test in social sciences in a sequential manner./ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪੜਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਮਵਾਰ ਦੇਂਗ ਨਾਲ ਵਿਸਥਿਤ ਕਰੋ।

- Coverage of the syllabus or contents/ ਸਿਲੈਕਸ ਜਾਂ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਕਵਰੇਜ
- Decision about the time/ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ
- Preparation of the blueprint/ ਬਲੂਪ੍ਰਿੰਟ ਦੀ ਤਿਆਰੀ
- Organizing & arranging items or questions/ ਆਈਟਮਾਂ ਜਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਸਥਿਤ ਕਰਨਾ
- Setting objectives/ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ
- Decision about the types of items or questions./ ਆਈਟਮ ਜਾਂ ਸਵਾਲ ਦੀ ਕਿਸਮ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ

(A) (iii), (v), (ii), (i), (iv), (vi)

(B) (i), (ii), (iii), (iv), (v), (vi)

(C) (ii), (i), (iii), (v), (iv), (vi)

(D) (v), (i), (vi), (ii), (iii), (iv)

97.	<p>An approach of study in which significant emphasis is laid on engaging the learners in knowing about the facts and the solutions of their problems with their own independent efforts instead of being told them by their teachers is termed as ...../ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਇੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਅ ਦੇ ਅਪਣੇ ਸੁਤੰਤਰ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜੇਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।</p> <p>(A) Inductive method/ ਆਗਮਨ ਵਿਧੀ (B) Deductive method/ ਨਿਗਮਨ ਵਿਧੀ</p> <p>(C) Discovery method/ ਖੋਜ ਵਿਧੀ (D) Heuristic method/ ਹਿਊਰੀਸਟਿਕ ਵਿਧੀ</p>		
98.	<p>Remedial teachers should .....the curriculum to accommodate the learning characteristics and abilities of pupils./ ਉਪਚਾਰਕ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ .....ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਣ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।</p> <p>(A) Adapt/ ਅਨੁਕੂਲ (B) Neglect/ ਅਣਗਹਿਲੀ</p> <p>(C) Modify/ ਸੇਧ (D) Both (A) and (C)/ ਦੋਵੇਂ (A) ਅਤੇ (C)</p>		
99.	<p>The process of passing value judgement over both the qualitative and quantitative changes of the pupil's behaviour is termed as ...../ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਗਣਤਮਕ ਅਤੇ ਗਿਣਤਮਕ ਦੇਵਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ 'ਤੇ ਮੁੱਲ ਨਿਰਣਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ .....ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।</p> <p>(A) Evaluation/ ਮੁਲਾਂਕਣ (B) Measurement/ ਮਾਪ</p> <p>(C) Assessment/ ਮੁਲਾਂਕਣ (D) Test/ ਟੈਸਟ</p>		
100.	<p>Choose the correct sequence involved in the task of pedagogical analysis of the contents of social science./ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਦੀਅਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਹੀ ਕ੍ਰਮ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।</p> <p>(a) Setting of teaching or instrumental objectives of the content material/ ਸਮੱਗਰੀ, ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਜਾ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ</p> <p>(b) Content analysis of the unit/ topic./ ਯੂਨਿਟ/ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ।</p> <p>(c) Suggesting appropriate evaluation devices/ ਉਚਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਯੰਤਰਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ।</p> <p>(d) Suggesting methods, techniques, teaching-learning activities, equipment helpful for teaching-learning of the topic./ ਤਰੀਕਿਆਂ, ਤਕਨੀਕਾਂ, ਅਧਿਆਪਨ-ਸਿਖਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਿਖਣ-ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਉਪਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ।</p> <p>(A) (b), (a), (d), (c) (B) (a), (b), (d), (c)</p> <p>(C) (c), (a), (b), (d) (D) (d), (a), (c), (b)</p>		
101.	<p>Which among the following is the advantage of programmed learning in social sciences?/ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਡ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?</p> <p>(A) Helps in the enrichment of curriculum./ (ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।)</p> <p>(C) Due to the tight schedule of the time table, students cannot be left to learn at their own pace./ ਸਮਾਂ ਸਾਰਣੀ ਦੇ ਤੰਗ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਛੌਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।</p>		
	<p>(B) Only cognitive objectives can be achieved/ ਕੇਵਲ ਬੋਧਾਤਮਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।</p> <p>(D) It is not economical in terms of cost and time./ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਫਾਇਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।</p>		
102.	<p>Who developed a unique classification of audio-visual aids through the 'cone of experiences'?/ ਕੋਨ ਆਫ਼ ਐਕਸਪੀਰੀਐਂਸਜ 'ਰਾਹੀਂ ਆਡੀਓ-ਵਿਜੂਅਲ ਏਡਜ਼ ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਿਸਨੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ?</p> <p>(A) Edgar Dale/ ਐਡਗਰ ਡੇਲ</p> <p>(C) Jean Piaget/ ਜੀਨ ਪਿਅਜ਼</p>		
	<p>(B) B.F. Skinner/ ਬੀਐਫ ਸਕਿਨਰ</p> <p>(D) John Dewey/ ਜੈਨ ਡਾਵੀ</p>		

103.	Which among the following is not the principle of curriculum construction in social sciences?/ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਸਿੱਧਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ? (A) Principle of child centredness./ ਬਾਲ ਕੇਂਦਰਿਤਤਾ ਦਾ ਸਿੱਧਾਤ (C) Principle of individual differences./ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅੰਤਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾਤ।		
	(B) Principle of understanding human relationships./ ਮਨੁੱਸਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਸਿੱਧਾਤ। (D) Making examinations easier./ ਪ੍ਰੀਕਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਕਰਾਉਣਾ।		
104.	Allotting a definite number of topics related to the study of social sciences to the curriculum of any of the grades is termed as ...../ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗ੍ਰੇਡ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਅੰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸਚਤ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ..... ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (A) Topical approach/ ਸਤਹੀ ਪਹੁੰਚ (C) Correlated approach/ ਸਹਿਸਬੰਧਿਤ ਪਹੁੰਚ		
	(B) Integrated approach/ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਪਹੁੰਚ (D) Spiral approach/ ਸਪਾਇਰਲ ਪਹੁੰਚ		
105.	What is a primary source?/ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹੈ? (A) A source created by someone who was there at the time of an event./ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਸਰੋਤ ਜੋ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉੱਥੇ ਸੀ। (C) A source derived from the secondary source./ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਸਰੋਤ।		
	(B) A source created by someone who was not there at the time of an event./ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਸਰੋਤ ਜੋ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। (D) Both (B) and (C)/ ਦੋਵੇਂ (B) ਅਤੇ (C)		
106.	Where did Gautama Buddha attained enlightenment?/ ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਨੇ ਗਿਆਨ ਕਿੱਥੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ? (A) Bodh Gaya/ ਬੋਧ ਗਯਾ		
	(B) Sangha/ ਸੰਖਾ (C) Sarnath/ ਸਾਰਨਾਥ		
107.	Which among the following is the famous play of Kalidasa?/ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਲੀਦਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਟਕ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ? (A) Ravikirti/ ਰਵੀਕੀਰਤੀ		
	(B) Abhijnana Shakuntalam/ ਅਭਿਜਨਾ ਸਕੁੰਤਲਮ (C) Prashastis/ ਪ੍ਰਾਸ਼ਾਸਤੀ		
108.	With reference to history of India, the term 'ur' refers to/ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ 'ur' ਸ਼ਬਦ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ: (A) Villages forming larger units/ ਵੱਡੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ, ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ		
	(B) Rich landowners/ ਅਮੀਰ ਜ਼ਿਮੋਦਾਰ (C) Settlements of peasants/ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ		
	(D) Important offices of the state./ ਰਾਜ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਫਤਰ ਬਸਤੀਆਂ		
109.	Which of the following statement is incorrect regarding the temples during the Chola period?/ ਚੋਲਾ ਕਾਲ (Chola) (period) ਦੌਰਾਨ ਮੰਦਰਾਂ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਗਲਤ ਹੈ ? (A) They were centres of craft production/ ਉਹ		
	ਸਿਲਪਕਾਰੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸਨ। (B) Bronze images of deities were crafted./ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਸੀ ਮੂਰਤੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ		
	(C) They were not only places of worship but also hub of economic, social and cultural life./ ਉਹ ਸਿਰਫ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸੁਗਮੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਸਨ		
110.	From which country Ibn Battuta, a 14 th century traveler travelled to India?/ 14 ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਯਾਤਰੀ ਇਬਨ ਬਤੂਤਾ ਨੇ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ? (A) Africa/ ਅਫ੍ਰੀਕਾ		
	(B) America/ ਅਮਰੀਕਾ (C) France/ ਫਰਾਂਸ		
	(D) Turkey/ ਤੁਰਕੀ		

<p>111. What was the language of administration under the Delhi Sultans?/ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੁਲਤਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕੀ ਸੀ?</p> <p>(A) Arabic/ ਅਰਬੀ (C) Islamic/ ਇਸਲਾਮੀ</p> <p>(B) Persian/ ਫ਼ਰਸ਼ਾਨੀ (D) Urdu/ ਉਰਦੂ</p>			
<p>112. What does the term 'quibla' signify?/ ਕਿਬਲਾ ਸਥਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?</p> <p>(A) During prayer, Muslims stand facing Mecca./ ਨਮਾਜ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੱਕਾ ਵੱਲ ਮੁੰਹ ਕਰਦੇ ਹਨ</p> <p>(B) Muslims reading their prayer together./ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਕੱਠੇ ਨਮਾਜ ਪੜਦੇ ਹਨ</p> <p>(C) Sermon delivered during the Friday prayer./ ਸ਼ੁਕੰਕਰਵਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਉਪਦੇਸ਼</p> <p>(D) Choosing the most respected and learned male as a leader for the rituals of prayer./ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੀਆਂ ਰਸਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੱਖਿਅਕ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਨੇਤਾ ਵਜੋਂ ਚੁਣਨਾ</p>			
<p>113. Which specialized institutions were established by the British administration to preserve important records?/ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀਆਂ ਵਿਸੇਸ਼ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ?</p> <p>(A) Archives/ ਪੁਰਾਲੇਖ (C) Both (A) and (B)/ ਦੋਵੇਂ (A) ਅਤੇ (B)</p> <p>(B) Museums/ ਅਜਾਇਬ ਘਰ (D) None of the above/ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ</p>			
<p>114. In how many periods did James Mill, a Scottish economist and political philosopher published a massive three volume work, 'A history of British India'./ ਸਕਾਟਿਸ ਅਰਥ ਸਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ <u>ਜੇਮਜ਼ ਮਿਲ</u> ਨੇ ਕਿਨੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਰਚਨਾ', ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ' ਕੀਤਾ।</p> <p>(A) Hindu, Muslim, Sikhs./ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸਿੱਖ (C) Hindu, Muslim, Christian./ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਈਸਾਈ</p> <p>(B) Hindu, Muslim, British./ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਅੰਗਰੇਜ਼ (D) Muslim, British, Sikhs./ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਅੰਗਰੇਜ਼, ਸਿੱਖ</p>			
<p>115. What do preserved official records of the British administration don't tell us?/ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ?</p> <p>(A) What the officials thought/ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਸੋਚਿਆ (C) What the officials wished to preserve for posterity./ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਲਈ ਕੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।</p> <p>(B) What the officials were interested in./ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ। (D) What the people of the country think./ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ X</p>			
<p>116. Where was the first cotton mill in India set up?/ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ <u>ਕਪਾਹ</u> ਮਿੱਲ ਕਿੱਥੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ?</p> <p>(A) Ranchi/ ਰਾਂਚੀ ✓ (C) Bombay/ ਬੰਬਈ</p> <p>(B) Gujarat/ ਗੁਜਰਾਤ (D) Ahmedabad/ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ</p>			
<p>117. Which metal was used to build Tipu Sultan's legendary swords?/ ਟੀਪੂ ਸੁਲਤਾਨ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਤਲਵਾਰਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਧਾਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ?</p> <p>(A) Wootz/ ਵੂਟਜ਼ (C) Charcoal/ ਚਾਰਕੋਲ</p> <p>(B) Iron/ ਲੋਹਾ (D) Aluminium/ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ</p>			

118.	During the framing of the Indian Constitution, which among the following subjects were placed on the union list?/ भारती संविधान घटन दे दैरान, हेठ लिखे विभिन्ना हिंचे विस नु मੁख्य दी मुची हिंचे रेखिना गिअा गी?	
	(A) Defence and foreign affairs/ रेखिना अते विदेसी मामले	(B) Education and health/ मिंचिना अते मिहउ
	(C) Forest and agriculture/ जंगल अते खेतीबाजी	(D) Education and agriculture/ मिंचिना अते खेतीबाजी
119.	Which among the following are categorized as non-renewable resources?/ हेठ दिंते हिंचे विस नु गैर-नविना उटानेगा सरेतਾਂ ਵਜੋ ਸ੍ਰੋਟੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?	
	(A) Solar energy/ ਸੂਰਜੀ ਉਤਸ	(B) Petroleum/ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ
	(C) Natural gas/ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ	(D) Both (B) and (C)/ ਦੋਵੇ (B) ਅਤੇ (C)
120.	Breeding of fish in specially constructed tanks and ponds is called...../ ਵਿਸੇਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਟੈਕਾਂ ਅਤੇ ਤਲਾਕਾਂ ਵਿਚ ਮੱਛੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਜਨਣ ਨੂੰ ..... ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।	
	(A) Sericulture/ ਸੇਰੀਕਲਚਰ	(B) Viticulture/ ਵਿਟੀਕਲਚਰ
	(C) Pisciculture/ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ	(D) Horticulture/ ਬਾਗਬਾਨੀ
121.	What does 'slash & burn' agriculture refer to?/ ਸਲੈਸ ਅੰਡ ਬਰਨ 'ਖੇਤੀਬਾਜੀ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?	
	(A) Nomadic herding/ ਖਾਨਾਬਦੇਸ ਪਸੂ ਪਾਲਣ	(B) Intensive subsistence agriculture/ ਤੀਬਰ ਨਿਰਵਿਧਨ ਖੇਤੀ
	(C) Shifting cultivation/ ਸਿਫਟਿੰਗ ਕਾਸਤ	(D) Commercial farming/ ਵਪਾਰਕ ਖੇਤੀ
122.	Which layer of the atmosphere consists of light gases like helium and hydrogen?/ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਪਰਤ ਵਿਚ ਹੀਲੀਅਮ ਅਤੇ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਵਰਗੀਆਂ ਹਲਕੀ ਗੈਸਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?	
	(A) Exosphere/ ਐਕਸੋਸਟੋਅਰ	(B) Mesosphere/ ਮੈਸੋਸਟੋਅਰ
	(C) Thermosphere/ ਥਰਮੋਸਟੋਅਰ	(D) Stratosphere/ ਸਟ੍ਰੋਟੋਸਟੋਅਰ
123.	Match the following./ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰੋ।	
	(a) Permanent winds/ ਸਥਾਈ ਹਵਾਵਾਂ	(i) Westerlies & easterlies/ ਪੱਛਮੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਹਵਾਵਾਂ
	(b) Seasonal winds/ ਮੌਸਮੀ ਹਵਾਵਾਂ	(ii) Monsoons in India/ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਾਨਸੈਨ
	(c) Local winds/ ਸਥਾਨਕ ਹਵਾਵਾਂ	(iii) Land & Sea breeze/ ਜ਼ਮੀਨੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਦਰੀ ਹਵਾਵਾਂ
	(d) Cyclones/ ਚੱਕਰਵਾਤ	(iv) Bay of Bengal/ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖਾੜੀ
	(A) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iii), (d)-(iv)	(B) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(iv)
	(C) (a)-(i), (b)-(iii), (c)-(iv), (d)-(ii)	(D) (a)-(iv), (b)-(ii), (c)-(i), (d)-(iii)
124.	Streams of water flowing constantly on the ocean surfaces in a definite direction are termed as...../ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਸਤਹਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸਚਿਤ ਦਿਸਾ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ..... ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।	
	(A) Ocean currents/ ਸਮੁੰਦਰੀ ਧਾਰਾਵਾਂ	(B) Tides/ ਛੱਲਾਂ
	(C) Waves/ ਲਹਿਰਾਂ	(D) Storms/ ਤੁਫਾਨ
125.	During the full moon and new moon days, the Sun, the Moon and the Earth are in the same line and the tides are highest. What are these tides called?/ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਚੰਦ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਸੂਰਜ, ਚੰਦਰਮਾ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਇੱਕੋ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਛੱਲਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਛੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?	
	(A) Spring tides/ ਸਪਰਿੰਗ ਟਾਈਡਜ਼	(B) Neap tides/ ਨੀਪ ਟਾਈਡਜ਼
	(C) Low tides/ ਨੀਵੀਆਂ ਛੱਲਾਂ	(D) None of the above/ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

126.	Which planet is considered as 'earth's twin'/? ਕਿਸ ਗੁਹਿ ਨੂੰ ਪਰਤੀ ਦਾ ਚੜਵਾਂ 'ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?	(A) Mercury/ ਮੁੱਧ (C) Saturn/ ਸਲੀ	(B) Venus/ ਸੁਕਰ (D) Jupiter/ ਬੁਹਿਸਪਤੀ
127.	Which constellation is formed by the group of seven stars?/ ਸੱਤ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜਾ ਤਾਰਾਮੰਡਲ ਬਣਦਾ ਹੈ?	(A) Ursa major/ ਉਰਸਾ ਮੇਜ਼ਰ (C) Saptarishi/ ਸਪਤਰਿਸੀ	(B) Big bear/ ਬਿੱਗ ਬੀਅਰ (D) None of the above./ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
128.	Which among the following is one of the highest roadways in the world?/ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜੁੜ੍ਹੇ ਸਤਕ ਮਾਰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ?	(A) Manali-leh/ ਮਨਾਲੀ-ਲੇਹ (B) Mumbai-pune/ ਮੁੰਬਈ - ਪੂਨੇ	(B) Chang la/ ਚਾਂਗ ਲਾ (D) Delhi-Chandigarh/ ਦਿੱਲੀ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
129.	Which type of road is built underground?/ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਤਕ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?	(A) Flyover/ ਫਲਾਈਓਰ (C) Subways/ ਸਬਵੇਅ	(B) Expressways/ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸਵੇਅ (D) National highway/ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇ
130.	Which domain of environment provides forests, grasslands for grazing, land for agriculture and human settlement?/ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਖੇਤਰ ਜੰਗਲ, ਚਰਾਉਣ ਲਈ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੇਬੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ?	(A) Atmosphere/ ਵਾਯੂ ਮੰਡਲ (C) Hydrosphere/ ਜਲ ਮੰਡਲ	(B) Lithosphere/ ਸਥਲ ਮੰਡਲ (D) Biosphere/ ਜੀਵ ਮੰਡਲ
131.	What does the Abiotic component of the environment refer to?/ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਅਬਿਓਟਿਕ ਕੰਪੋਨੈਟ ਕੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ?	(A) The world of non living elements/ ਨਿਰਜੀਵ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ (C) The world of both living and nonliving elements/ ਜੀਵਿਤ ਅਤੇ ਨਿਰਜੀਵ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ	(B) The world of living organisms/ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ (D) The world of plants and animals together./ ਪੰਦਿਆ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠੇ ਸੰਸਾਰ।
132.	Areas bounded by the Tropic of Cancer and the Arctic Circle in the northern hemisphere, and the Tropic of Capricorn and the Antarctic Circle in the southern hemisphere are termed as...../ ਉੱਤਰੀ ਅਰਧ ਗੋਲੇ ਵਿੱਚ ਕਰਕ ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਆਰਕਟਿਕ ਸਰਕਲ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਰਧ ਗੋਲੇ ਵਿੱਚ ਮਕਰ ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਅੰਟਾਰਕਟਿਕ ਸਰਕਲ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ..... ਕਿਹੜਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।	(A) Torrid zone/ ਟੇਰੀਡ ਜੋਨ (C) Prime meridian/ ਪ੍ਰਾਈਮ ਮੈਰੀਡੀਅਨ	(B) Frigid zone/ ਠੰਡਾ ਜੋਨ (D) Temperate zone/ ਟੈਮਪੋਰੇਟ ਜੋਨ
133.	Who is credited for bringing Christianity to India?/ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?	(A) St. Thomas/ ਸੇਟ ਥਾਮਸ (C) Vasco da Gama/ ਵਾਸਕੇ ਫ਼ੀ ਗਾਮਾ	(B) Ibn Battuta/ ਇਬਨ ਬੜੂਤਾ (D) None of the above/ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
134.	Imagine when people say that those who belong to a particular country, religion, sex, race or economic background are 'stingy', 'lazy', 'criminal' or 'dumb'. This is best classified as an example of which of the following?/ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਦੇਸ਼, ਧਰਮ, ਲਿੰਗ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਪਿਛੇਕੜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਉਹ 'ਕੰਜੂਸ', 'ਆਲਸੀ', 'ਅਪਰਾਧੀ' ਜਾਂ 'ਗੁੰਗੇ' ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸ੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?	(A) Prejudice/ ਪੱਖਪਾਤ (C) Discrimination/ ਵਿਤਕਰਾ	(B) Stereotyping/ ਸਟੀਰੀਓਟਾਈਪਿੰਗ (D) Differential attitude/ ਵਿਭਿੰਨ ਰਵੱਈਆ

135.	Which one of the following is referred to as Representative democracies?/ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਲੇਕਤੇਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?			
	(A) Monarchy/ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ	(B) Democratic government/ ਜਨਮੁਹੂਰੀ ਸਰਕਾਰ		
	(C) Oligarchy/ ਕੁਲੀਨਤਾ	(D) Dictatorship/ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ		
136.	Which among the following is the first tier or level of democratic government in Panchayati Raj in rural areas?/ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੇਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ?			
	(A) Gram panchayat/ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ	(B) Gram sabha / ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ		
	(C) Panchayat samiti/ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮੱਤੀ	(D) Zila parishad/ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਰਿਸਦ		
137.	Who maintains land records and organizes the collection of land revenues from the farmers and provides information to the government about the crops grown in the area?/ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੈਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਣ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਗਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੇਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ?			
	(A) Patwari/ ਪਟਵਾਰੀ ✓	(B) District collector/ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ		
	(C) Tehsildar/ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ	(D) Farmers/ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ		
138.	Which state introduced a midday meal scheme in India for the first time?/ ਕਿਸ ਰਾਜ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ?			
	(A) Madhya Pradesh/ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ✓	(B) Karnataka/ ਕਰਨਾਟਕ		
	(C) Andhra Pradesh/ ਅੰਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	(D) Tamilnadu/ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ		
139.	What is known as the Costa Rican approach in the area of public health?/ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਸਟਾ ਰੀਕਨ ਪਹੁੰਚ ਵਜੋਂ ਕੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?			
	(A) Spending money on the health of the army men/ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ	(B) Spending the money on health, education and other basic needs of people instead of the army./ ਫੌਜ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ। ✗		
	(C) Equal spending on health and defence/ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਖਰਚ ✓	(D) Spending more on army than people/ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਫੌਜ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ✗		
140.	The political party that has the majority is called the...../ ਜਿਸ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਬਹੁਮਤ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ...			
	(A) Political party/ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ	(B) Opposition/ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ		
	(C) Ruling party/ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ✓	(D) None of the above/ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ		
141.	Preventing either a news item or scenes from a movie or the lyrics of a song being shared with the larger public by the government is termed as...../ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਬਰ ਜਾਂ ਸੀਨ ਜਾਂ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਝਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ..... ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।			
	(A) Emergency/ ਐਮਰਜੈਂਸੀ	(B) Censorship/ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ✓		
	(C) Social advertising/ ਸਮਾਜਿਕ ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ	(D) Public protest/ ਜਨਤਕ ਵਿਰੋਧ		
142.	Which fundamental right will be violated if a 13 year old child is working in a factory manufacturing carpets./ ਜੇਕਰ 13 ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਕਾਰਪੈਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਹੜੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ?			
	(A) Right to freedom of religion/ ਧਰਮ ਦੀ ਆਜਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ	(B) Right to equality/ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ		
	(C) Right against exploitation/ ਸੋਸ਼ਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ✓	(D) Right to constitutional remedies./ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ		

135.	Which one of the following is referred to as Representative democracies?/ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਲੇਕੜ੍ਹਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?		
	(A) Monarchy/ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ	(B) Democratic government/ ਜਮੁਹੂਰੀ ਸਰਕਾਰ	
	(C) Oligarchy/ ਕੁਲੀਨਤਾ	(D) Dictatorship/ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ	
136.	Which among the following is the first tier or level of democratic government in Panchayati Raj in rural areas?/ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੇਂਦਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ?		
	(A) Gram panchayat/ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ	(B) Gram sabha / ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ	
	(C) Panchayat samiti/ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮੱਤੀ	(D) Zila parishad/ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਰਿਸਥਾ	
137.	Who maintains land records and organizes the collection of land revenues from the farmers and provides information to the government about the crops grown in the area?/ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੈਂਟ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਂਟ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਗਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੈਂਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ?		
	(A) Patwari/ ਪਟਵਾਰੀ ✓	(B) District collector/ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ	
	(C) Tehsildar/ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ	(D) Farmers/ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ	
138.	Which state introduced a midday meal scheme in India for the first time?/ ਕਿਸ ਰਾਜ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ?		
	(A) Madhya Pradesh/ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ✓	(B) Karnataka/ ਕਰਨਾਟਕ	
	(C) Andhra Pradesh/ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	(D) Tamilnadu/ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	
139.	What is known as the Costa Rican approach in the area of public health?/ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਸਟਾ ਰੀਕਨ ਪਹੁੰਚ ਵਜੋਂ ਕੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?		
	(A) Spending money on the health of the army men/ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ	(B) Spending the money on health, education and other basic needs of people instead of the army./ ਫੌਜ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਹਤ, ਸੰਿਖਿਅਤ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ। ✗	
	(C) Equal spending on health and defence/ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਖਰਚ ✓	(D) Spending more on army than people/ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਫੌਜ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ✗	
140.	The political party that has the majority is called the...../ ਜਿਸ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਕੇਲ ਬਹੁਮਤ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ...		
	(A) Political party/ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ	(B) Opposition/ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ	
	(C) Ruling party/ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ✓	(D) None of the above/ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ	
141.	Preventing either a news item or scenes from a movie or the lyrics of a song being shared with the larger public by the government is termed as...../ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਬਰ ਜਾਂ ਸੀਨ ਜਾਂ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ..... ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।		
	(A) Emergency/ ਐਮਰਜੈਂਸੀ	(B) Censorship/ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ✓	
	(C) Social advertising/ ਸਮਾਜਿਕ ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ	(D) Public protest/ ਜਨਤਕ ਵਿਰੋਧ	
142.	Which fundamental right will be violated if a 13 year old child is working in a factory manufacturing carpets./ ਜੇਕਰ 13 ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਹੜੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ ?		
	(A) Right to freedom of religion/ ਧਰਮ ਦੀ ਆਜਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ	(B) Right to equality/ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ	
	(C) Right against exploitation/ ਸੋਸ਼ਾਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ✓	(D) Right to constitutional remedies./ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ	

143	<p>..... is a locality which is populated largely by members of a particular community./ ਇਲਾਕਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਖਾਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੌਹਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੇ ਪੱਪਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਭਿੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।</p> <p>(A) Ghetto/ ਗੈਟੋ ✓ (C) Minorities/ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ✗</p> <p>(B) Adivasis/ ਆਦਿਵਾਸੀ (D) None of these/ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ</p>		
144	<p>Which of the following are facing inequalities due to marginalization?/ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਹਾਸ਼ੀਆਗਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ?</p> <p>(A) Dalits/ ਦਲਿਤ (C) Adivasis/ ਆਦਿਵਾਸੀ ✓</p> <p>(B) Women/ ਮੌਰਤ (D) All of the above/ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ</p>		
145.	<p>Which article of the constitution states abolition of untouchability?/ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਧਾਰਾ ਛੂਤ-ਛਾਤ ਦੇ ਖਤਮੇ ਕਿਸੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ?</p> <p>(A) Article 16/ ਧਾਰਾ 16 (C) Article 28/ ਧਾਰਾ 28</p> <p>(B) Article 18/ ਧਾਰਾ 18 (D) Article 17/ ਧਾਰਾ 17</p>		
146.	<p>When did the Rowlatt Act come into effect?/ ਰੇਲਟ ਐਕਟ ਕਿਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ?</p> <p>(A) 10th March, 1919/ ✗ (C) 10th February, 1917</p> <p>(B) 10th January, 1918 (D) 20th April, 1920</p>		
147.	<p>When was the law on Domestic Violence Act formulated?/ ਘਰੇਲੂ ਹਿੱਸਾ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਦੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ?</p> <p>(A) 2005 (C) 2007</p> <p>(B) 2006 (D) 2008</p>		
148.	<p>What is an integrated approach in teaching social sciences?/ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ?</p> <p>(A) Every discipline has its own organized body of specific and unique knowledge./ ਹਰੇਕ ਅਨੁਸਾਸਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੰਗਠਿਤ ਢਾਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।</p> <p>(B) It recommends the organization of social sciences courses in the form of separate disciplines or subjects./ ਇਹ ਵੱਖਰੇ ਅਨੁਸਾਸਨ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਕੇਰਸਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਸੋਫ਼ਾਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।</p> <p>(C) Subject matter or learning experiences from the various social sciences and other likewise disciplines are woven together./ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਵਿਭਿੰਨ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਸਨ ਇਕੱਠੇ ਬੁਝ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ।</p> <p>(D) Curriculum consisting of separate subjects related closely to their parent academic disciplines./ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਵਿਭਿੰਨ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਸਨ ਇਕੱਠੇ ਬੁਝ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ।</p>		
149.	<p>Which method represents proceeding from <u>particular to general & concrete cases to abstract rules</u>?/ ਕਿਹੜੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਮ ਅਤੇ ਠੇਸ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਅਮੂਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਤੱਕ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ?</p> <p>(A) Deductive/ ਨਿਗਮਨ ਵਿਧੀ (C) Both (A) and (B)/ ਦੋਵੇਂ (A) ਅਤੇ (B)</p> <p>(B) Inductive/ ਆਗਮਨ ਵਿਧੀ (D) Source method/ ਸਰੋਤ ਵਿਧੀ</p>		

150.	<p>Which among the following is not the advantage of asserting a disciplinary approach to the teaching of social sciences?/ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਅਨੁਸਾਸਨੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਇਦਾ ਕਿਸ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ?</p> <p>(A) Separate school subjects based on the academic disciplines are easier to define and delimit./ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਨੁਸਾਸਨਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਵੱਖਰੇ ਸਕੂਲੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਹੈ।</p> <p>(B) Separate school subjects based on the academic disciplines are inclined to be rigorous and intellectually demanding./ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਨੁਸਾਸਨਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਵੱਖਰੇ ਸਕੂਲੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਹੈ।</p> <p>(C) Students find it easier to learn the material presented in separate subjects./ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣਾ ਆਸਾਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।</p> <p>(D) Helps in proper integration of the contents and experiences from many fields related to the social life of an individual./ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਏਕੀਕਰਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।</p>		
------	---	--	--